Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Arhimandritul
ZAHARIA
Zaharou

„Cunoscute mi-ai făcut mie căile vieții”

Psalmul 15, 11

Ediție revizuită și adăugită

Carte tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte
† GURIE,
Episcopul Devei și al Hunedoarei

EDITURA EPISCOPIEI DEVEI ȘI HUNEDOAREI
Deva, 2017

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Prefață 5
Darul mai presus de fire al preoției 9
Tainele Bisericii – mijloc de zidire a templului lui Dumnezeu în noi 51
Cuvânt rostit de către Părintele Zaharia la Mănăstirea Crișan 89
Râvna pentru casa lui Dumnezeu 109
Liturghia – puntea dintre cer și pământ 135
Vârstele vieții duhovnicești 183
Părintele Zaharia, despre ecumenism 217
Viața prorocească, mărturie a adevărului în Biserică 227
Cuvânt susținut de către Părintele Zaharia la Mănăstirea Lainici 263
Cuvânt susținut de către Părintele Zaharia la Mănăstirea Crișan 277
Slujirea și trăirea vrednică a Sfintei Liturghii 289
Tânjirea după Dumnezeu 313
Probleme duhovnicești în viața monahală 361
Pocăința, înnoirea legăturii noastre cu Dumnezeul-Persoană 387
Inima omului, ținta Cuvântului Sfintei Scripturi 427
Cuvânt susținut de către Părintele Zaharia la Mănăstirea Lainici 463
Predică la Praznicul Înălțării Domnului – Deva 477

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Darul mai presus de fire al preoției

Cuvânt rostit la întâlnirea cu preoții și profesorii de religie din Eparhia Devei și Hunedoarei, în data de 5 noiembrie 2014

Preasfințitul Părinte Gurie:

Bine ați venit! *Vă spun „bine ați venit!" preoților și profesorilor de religie din Eparhia Devei și Hunedoarei, precum și tuturor celor care ați ajuns la Deva pentru a lua parte la această conferință cu totul deosebită. Deosebită prin faptul că îl avem aici pe Părintele Zaharia de la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul", Essex, Anglia, ucenicul Starețului Sofronie Saharov. Îi mulțumim Părintelui Zaharia pentru dragostea cu care a răspuns invitației noastre de a fi astăzi la Deva, pentru că am gândit ca în această zi să fie împreună cu dumneavoastră, preoții și profesorii de religie, iar mâine să fie la Casa de Cultură pentru a vorbi tuturor celor care doresc să îl asculte, laici și nu numai. Nu știu dacă Părintele Zaharia mai are nevoie de prezentare, căci este deja cunoscut în România, însă îl rog pe Părintele Profesor Vasile Vlad să rostească câteva cuvinte despre dânsul, pentru ca, în felul acesta, să îl cunoaștem cu toții mai bine. Mulțumesc!*

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Părintele Vasile Vlad:

„Cum vorbesc sfinții"? – întreba și tâlcuia Părintele Rafail, amintindu-și un cuvânt al Sfântului Siluan. Sfinții nu vorbesc niciodată de la ei, ei vorbesc cuvintele Duhului. Când vorbesc de la ei, pot greși, iar greșelile pot fi mici sau mari. Sfinții sunt o permanentă împlinire a cuvântului dumnezeiesc: nu voi veți vorbi, „ci Eu vă voi da gură și înțelepciune căreia nu-i vor putea sta împotrivă, nici să-i răspundă toți potrivnicii voștri" (*Luca* 21, 15).

Preasfinția Voastră, Preacuvioase Părinte Arhimandrit Zaharia, preacuvioși și preacucernici părinți consilieri, protopopi, cucernici și cuvioși părinți și maici, doamnelor și domnilor profesori de religie, dragi oaspeți,

Lumea ortodoxă de la sfârșitul veacului al XX-lea și începutul veacului al XXI-lea stă sub o binecuvântată renaștere duhovnicească, pe care Dumnezeu a inițiat-o în mod deosebit și o săvârșește și o plinește încă, prin Sfântul Siluan Athonitul. Dascăl apostolic și profetic al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Siluan a reluat, fără să o știe, una dintre cele mai frământate și dragi teme ale Sfântului Simeon Noul Teolog: infirmarea nevolniciei. Adică a atitudinii și învățăturii celor care, vrând să-și ascundă nelucrarea, spuneau că sfințenia este cu neputință. „Nu huliți, spunând că sfințenia este cu neputință", rostea Sfântul Simeon. Aceia amputau prezența și lucrarea Sfântului Duh, amputau vocea profetică, harismatică, a Bisericii lui Hristos. Și iată că, prin negrăita și nepătrunsa pronie

dumnezeiască, astăzi, nume precum Sfântul Siluan, Sfântul stareț Sofronie, Părintele Rafail, Părintele Zaharia și mulți alții dau mărturie în lumea noastră despre lupta duhovnicească, despre despătimire, despre nepătimire, despre sfințenie. Sfântul stareț Sofronie îndrăznea, vorbind și cunoscând viața Sfântului Siluan, să afirme un cuvânt ce nu poate fi atins și acceptat decât cu uimire de către o minte duhovnicească: „Dacă toate Scripturile s-ar pierde și ar dispărea, Biserica ar viețui în continuare la fel, deoarece în ea există trăire și experiență. Sfinții Bisericii ar putea înlocui cu succes Sfintele Scripturi. Poate nu în aceeași formă, ci în alte forme la fel de adevărate. Omul sfânt a fost răpit în lumea de deasupra și a văzut lumina lui Dumnezeu, chiar și numai pentru o fracțiune de secundă. În felul acesta el a devenit purtător al cuvântului lui Dumnezeu, pe care îl simte în adâncurile sale. Cuvântul lui Dumnezeu este pentru el ceva familiar, izvorând dintr-o viață dedicată în întregime Adevărului sfânt"[1].

Onorată Conferință,

În numele dumneavoastră, mulțumim Preasfințitului Părinte Episcop Gurie, care a binecuvântat și a mijlocit ca astăzi, la conferința preoțească de toamnă, să avem posibilitatea de a vedea și a asculta pe un om care a petrecut 27 de ani în lumina Sfântului stareț Sofronie, cel

[1] Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, Suceava, Editura Accent Print, 2003, p. 95.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

care a primit torța sfinteniei și a teologiei de la Cuviosul și Sfântul Siluan Athonitul. Părintele Zaharia împlinește, la mănăstirea de la Essex, ascultarea de preot slujitor și de duhovnic. Este licențiat în Teologie al Institutului de Teologie Ortodoxă „Saint Serge" din Paris și al Universității din Tesalonic, unde a obținut și titlul de doctor în Teologie. Lucrarea sa de doctorat, intitulată „Hristos – calea vieții noastre", a fost scrisă sub îndrumarea renumitului teolog Georgios Mantzaridis. Părintele Zaharia este un om de o aleasă cultură duhovnicească, enciclopedică. Vorbește fluent limbile greacă, rusă, franceză și engleză. A tradus, alături de Părintele Sofronie, numeroase cărți din limba rusă în limba greacă. A scris multe cărți, dintre care în limba română au fost traduse: „Hristos – calea vieții noastre", „Lărgiți și voi inimile voastre", „Merinde pentru monahi" – aceasta din urmă conține conferințele susținute de către părintele în 2012, în Moldova – și, de curând, „Omul cel tainic al inimii", cărți care s-au bucurat de un succes deosebit în lumea ortodoxă. Părintele Zaharia a susținut numeroase conferințe, multe dintre ele pe continentul american, altele în Orient, precum cea de la Institutul „Sfântul Ioan Damaschin" al Universității Balamand din Liban, sau în țări din Europa, precum: Anglia, Finlanda, Grecia, România și Bulgaria. În toate scrierile și cuvântările sale, Preacuviosul Arhimandrit Zaharia îi sintetizează în mod autentic și viu atât pe Sfântul Siluan, cât și pe duhovnicul său, Părintele stareț sfânt Sofronie, dezvăluind cele mai profunde aspecte ale

viețuirii duhovnicești. L-aș ruga pe părintele arhimandrit să ne vorbească, amintind un cuvânt pe care sfinția sa, la rându-i, îl invoca din Părintele stareț Sofronie: „Cuvântul omului este după chipul Cuvântului lui Dumnezeu și trebuie să găsim mereu cuvântul cel mai potrivit pentru a nu pierde cuvântul veșnic". Sub gândul acesta al Cuviosului stareț Sofronie, pentru a nu pierde cuvântul veșnic din cuvintele noastre omenești, îl vom asculta pe Părintele Zaharia și nădăjduim că Duhul lui Dumnezeu va rodi și va lucra în inimile noastre, ale tuturor.

Părintele Zaharia:

Pentru mine este o mare cinste și o binecuvântare deosebită să mă aflu astăzi împreună cu dumneavoastră. De aceea Îi mulțumesc mai întâi lui Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să fim cu toții aici în atmosfera cuvântului Său, iar apoi Preasfinției Sale, Episcopului Gurie, care m-a invitat la Deva, precum și alesului său cler.

Mă simt puțin rușinat să mă aflu în fața dumneavoastră ca învățător, deoarece sunt conștient de nimicnicia mea. De aceea vă cer iertare pentru sărăcia celor ce le voi spune. Mi-ar plăcea, mai degrabă, să purtăm un dialog în toată simplitatea, căci, după cuvântul psalmistului, nu e bine să ne îndeletnicim cu lucruri mai presus de noi (cf. *Psalmi* 130, 1). M-am desfătat duhovnicește în atmosfera cuvântului lui Dumnezeu la masa Părintelui Sofronie, iar din fărâmăturile acestei mese, deși sunt nevrednic, îndrăznesc să împart cu dumneavoastră

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

astăzi. Părintele Sofronie era cu adevărat un om al cuvântului lui Dumnezeu. Fiecare cuvânt al său deschidea înaintea noastră noi orizonturi duhovnicești. Ori de câte ori îl auzeam vorbind, aveam simțământul că o ureche și un ochi al său erau în cer, iar cealaltă ureche și celălalt ochi erau pe pământ. Vorbea neîncetat cu cerul și numai arareori își îndrepta atenția către pământ, iar aceasta doar pentru a confirma sărăcia și starea mizeră a lumii acesteia, pentru ca apoi să se întoarcă, cu o și mai mare dorire, la cele cerești. Iertați-mi îndrăzneala, însă îmi vine în minte un cuvânt al Prorocului Amos, care spune: „Leul mugește și cine nu se va înfricoșa? Domnul grăiește și cine nu va proroci?" (*Amos* 3, 8). Iar acum vă rog să mă iertați și să ascultați cu îngăduință săracele mele cuvinte.

Darul mai presus de fire al preoției

Din Vechiul Testament aflăm că Dumnezeu a voit să încheie un legământ cu poporul lui Israel. A voit să-Și așeze cortul în mijlocul lui și să umble printre ei cu familiaritatea pe care numai un Părinte o are față de fiii Săi (cf. *Levitic* 26, 11-12). Cu alte cuvinte, Dumnezeu a voit să-l deprindă pe omul căzut să trăiască veșnic înaintea Feței Sale.

Ca răspuns la dorința lui Dumnezeu, Solomon a zidit Templul spre slujirea lui Iahve, l-a sfințit și l-a închinat lui

Dumnezeu în arzătoare rugăciune de cerere. Dumnezeu a primit rugăciunea lui Solomon și a sfințit lucrarea mâinilor lui, zicând: „Am auzit rugăciunea ta și cererea ta cu care te-ai rugat către Mine și ți-am îndeplinit toate după cererea ta; am sfințit templul pe care l-ai zidit, ca să petreacă numele Meu acolo în veci și vor fi ochii și inima Mea acolo în toate zilele" (*3 Regi* 9, 3). Desigur, Domnul urma să-Și țină făgăduința atâta vreme cât poporul Său umbla înaintea Feței Lui „cu inimă curată și cu dreptate", păzind „rânduielile și legile" Lui (*3 Regi* 9, 4).

Astfel, zidirea Templului făcut de mâini omenești a fost condiția premergătoare slujirii adevăratului Dumnezeu. Acest templu a fost pecetluit cu Numele Dumnezeului Slavei. Numele Domnului a făcut să se pogoare asupra Templului Prezența cea minunată și plină de har a lui Dumnezeu, și orice fel de ritual avea loc în Templu se săvârșea prin chemarea acestui Nume. Dar pentru ca Domnul să bine primească închinarea lui Israel, poporul trebuia să împlinească poruncile dumnezeiești.

În Noul Testament, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu și prin pogorârea Mângâietorului, a Duhului Sfânt, slujirea dumnezeiască a devenit mai sfântă, mai profundă, mai limpede și mai palpabilă. Trupul lui Hristos înviat a devenit Templul prin excelență, un templu nefăcut de mâini omenești, în care „locuiește, trupește, toată plinătatea Dumnezeirii" (*Coloseni* 2, 9). Numele cu care acest Trup este însemnat este Numele Domnului nostru Iisus Hristos, Nume care ne-a fost dat

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

prin descoperire dumnezeiască. Acesta este Numele „mai presus de orice nume" (*Filipeni* 2, 9), care le-a fost dăruit oamenilor și „în care trebuie să ne mântuim noi" (*Fapte* 4, 12). Prin chemarea acestui Nume, credincioșii devin mădulare ale Trupului lui Hristos și pătrund în Prezența Lui de-viață-dătătoare. În slujirea lor, ei își aduc trupurile „ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu", ca pe „închinarea lor cea duhovnicească" (*Romani* 12, 1). Această închinare sau slujire duhovnicească este bine primită de Dumnezeu atunci când este în armonie cu duhul dragostei dumnezeiești, care s-a vădit în chip desăvârșit în Crucea lui Hristos. Toate poruncile lui Dumnezeu au fost cuprinse și împlinite în Crucea Mielului. Ca atare, purtându-și crucea și pășind pe urmele lui Hristos, omul dobândește dragostea dumnezeiască și devine un templu viu și de neclintit, nefăcut de mâini omenești.

Cu alte cuvinte, în Noul Testament, Dumnezeu, fără a trece cu vederea templele zidite de om, intră într-o legătură și o comuniune mai strânsă cu oamenii, prin revărsarea Duhului Sfânt „peste tot trupul" (*Fapte* 2, 17). El zidește temple vii și îi adună pe credincioși într-un singur Trup. Acest Trup este Biserica, ce se zidește și se descoperă în istorie prin săvârșirea Sfintelor Taine, mai cu seamă prin Botez și Euharistie.

La Botez, credincioșii se îmbracă cu Hristos, în Care sălășluiește tot harul și adevărul. Ei mor păcatului și tuturor celor zidite ale lumii acesteia și se înalță la o viață nouă, în armonie cu duhul poruncilor Evangheliei.

Prin primirea Crucii, creștinii pătrund în taina Vieții dumnezeiești. Același legământ al Crucii îl încheiem cu Mântuitorul Hristos și în Liturghie. Oricine se împărtășește din Trupul și Sângele Domnului trebuie să moară sieși și să vieze lui Dumnezeu, Cel Ce l-a răscumpărat cu scump Sângele Lui (*Efeseni* 1, 7). Această moarte de bunăvoie pe care o presupune Liturghia îl ajută pe om să-și închine toată viața lui Dumnezeu și să dobândească în locul existenței lui vremelnice și stricăcioase viața cea veșnică și nestricăcioasă a lui Dumnezeu. Prin acest schimb de vieți care se săvârșește în Liturghie, credinciosul devine templu al lui Dumnezeu și sălaș al Duhului Sfânt.

Hristos a murit și a înviat pentru a ne dărui viață veșnică. Mădularele Trupului Său, credincioșii care doresc să-și însușească roadele binecuvântate ale jertfei Sale, sunt chemați să urmeze calea smerită a lui Hristos și să rabde și ei moartea, asemenea Lui. Atunci viața cea nouă care ni s-a arătat odată cu Învierea lui Hristos își va afla în noi desăvârșirea. Această pătrundere în taina Crucii și a Învierii lui Hristos se împlinește nu doar în Tainele Bisericii pe care le-am amintit mai înainte, ci și printr-o viață care oglindește aceste Taine. Potrivit Noului Testament, adevărata închinare sau slujire duhovnicească este o neîncetată ucenicie în taina Crucii și a Învierii lui Hristos, prin care omul își răscumpără viața lui stricăcioasă, preschimbând-o în viața veșnică și nestricăcioasă a lui Dumnezeu. Prin urmare, credinciosul

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

trebuie să fie conștient de datoria pe care o are, de a-și reînnoi legământul făcut cu Dumnezeu la botez: să nu mai trăiască pentru sinele lui pătimaș, ci pentru Binefăcătorul lui, Care l-a răscumpărat cu prețul Sângelui Său; cu alte cuvinte, trebuie să trăiască potrivit poruncilor Evangheliei și să aibă duh de pocăință, care plinește toate poruncile.

Dacă Biserica este locul în care se săvârșește cea mai mare minune, aceea a schimbului de vieți, dintre viața noastră pământească și Viața dumnezeiască, iar omul devine templul lui Dumnezeu, cine poate să înțeleagă cum se cuvine însemnătatea slujirii dumnezeiești, care este expresia vieții lăuntrice a Trupului Bisericii?

Slujirea dumnezeiască este mai cu seamă lucrarea omului duhovnicesc, prin care se vădește adevărul despre zidirea omului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Prin împlinirea acestei slujiri, omul își realizează scopul ontologic pentru care a fost creat, așa încât să poată fi părtaș împreună cu „duhurile drepților celor desăvârșiți" (*Evrei* 12, 23), la praznicul gătit de Domnul în Ierusalimul cel ceresc. Prin închinarea pe care o aducem lui Dumnezeu, se înfăptuiește sfințirea omului și unirea lui cu Dumnezeu într-o asemenea măsură, încât omul devine părtaș harului și desăvârșirii dumnezeiești pe care le oglindește în viața lui pământească.

În slujirea dumnezeiască, Hristos este prezent în mijlocul unșilor Lui, adică a celor ce se împărtășesc de El, potrivit făgăduinței Lui, și îi unește într-un singur Trup,

Biserica Sa, al cărei Cap este, dăruindu-le viață și darurile Duhului Sfânt. Biserica este locul pe care Dumnezeu îl sfințește, pecetluindu-l cu Numele Său și umplându-l de Prezența Sa plină de har. Într-adevăr, este locul în care Dumnezeu Se întâlnește cu omul și petrece împreună cu el. În Biserică încep credincioșii să pătrundă în harul Duhului Sfânt, pentru ca să devină Trupul cel sfânt al lui Hristos și să „crească spre mântuire" (*1 Petru* 2, 2). Și tot acolo Duhul Sfânt preface fiecare ucenic al Domnului într-un templu nezidit de mâini omenești.

Nu toți creștinii își dau seama în ce măsură sunt sau devin temple ale lui Dumnezeu nefăcute de mâini omenești. Însă Apostolul li se adresează corintenilor ca și cum aceasta ar fi o realitate și un adevăr îndeobște cunoscut: „Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi? De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteți voi" (*1 Corinteni* 3, 16-17). Întrebarea Apostolului este cu precădere teologică și ne este pusă înainte în chip la fel de provocator și având aceeași însemnătate ca acum două mii de ani.

Cum anume devenim, prin slujirea dumnezeiască, temple ale lui Dumnezeu nefăcute de mâini omenești și părtași la darurile Duhului? Cum pot credincioșii să participe mai profund la slujbele dumnezeiești și să dobândească un mai mare folos duhovnicesc de pe urma lor? În primul rând trebuie să conlucreze doi factori. Mai